

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2025/92

Karar Sayısı : 2025/127

Karar Tarihi : 3/6/2025

R.G. Tarih-Sayı : 8/8/2025 - 32980

**İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:** Bursa 4. İcra Hukuk Mahkemesi

**İTİRAZIN KONUSU:** 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 2/3/2005 tarihli ve 5311 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen 36. maddesinin;

**A.** Birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...*takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden...*" ibaresinin,

**B.** 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen üçüncü fıkrasında yer alan "...*icra mahkemesince...*" ibaresinin,

Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

**OLAY:** İcranın geri bırakılması talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

### I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 36. maddesi şöyledir:

*"İcranın geri bırakılması için verilecek süre*

*Madde 36 – (Değişik: 2/3/2005 – 5311/5 md.)*

*İlâma karşı istinaf veya temyiz yoluna başvuran borçlu, hükmolunan para veya eşyanın resmî bir mercie depo edildiğini ispat eder yahut hükmolunan para veya eşya kıymetinde icra mahkemesi tarafından kabul edilecek taşınır rehni veya esham veya tahvilât veya taşınmaz rehni veya muteber banka kefaleti gösterirse veya borçlunun hükmolunan para ve eşyayı karşılayacak malı mahcuz ise icranın geri bırakılması için takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden karar alınmak üzere icra müdürü tarafından kendisine uygun bir süre verilir. Bu süre ancak zorunluluk hâlinde uzatılabilir.*

*Borçlu, Devlet veya adlî yardımdan yararlanan bir kimse ise teminat gösterme zorunluluğu yoktur.*

*(Değişik üçüncü fıkra:24/11/2021-7343/5 md.) Ücreti ilgililer tarafından verilirse icra mahkemesince icranın geri bırakılması hakkındaki karar, hükmü veren mahkemeye ve icra dairesine en uygun vasıtalarla bildirilir.*

*Nafaka hükümlerinde böyle bir süre verilemez.*

*Bölge adliye mahkemesince başvurunun haklı görülmesi hâlinde teminatın geri verilip verilmeyeceğine karar verilir. Yargıtayca hükmün bozulması hâlinde borçlunun başvurusu üzerine, bozmanın mahiyetine göre teminatın geri verilip verilmeyeceğine bozma sonrası esası inceleyecek mahkemece kesin olarak karar verilir.*

*Bölge adliye mahkemesince başvurunun kesin olarak esastan reddine karar verilmesi veya Yargıtayca hükmün onanması hâlinde alacaklının istemi üzerine başkaca işleme gerek kalmaksızın teminata konu olan para alacaklıya ödenir. Mal ve haklar ise, malın türüne göre icra dairesince paraya çevrilir. (Ek cümle:24/11/2021-7343/5 md.) Bölge adliye mahkemesinin başvurunun esastan reddine ilişkin kararına karşı temyiz yolunun açık olması hâlinde, temyiz yoluna başvurma süresinin dolmasına kadar icranın geri bırakılması kararının etkisi devam eder. İlâm alacaklısının teminat üzerinde rüçhan hakkı vardır.”*

## **II. İLK İNCELEME**

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 27/3/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle başvurunun yöntemine uygunluğu sorunu görüşülmüştür.

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “*Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi*” başlıklı 40. maddesinde Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurularda izlenecek yöntem düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu fıkra da sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği belirtilmiş, anılan fıkranın (a) bendinde de “*İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslı*” Anayasa Mahkemesine gönderilecek belgeler arasında sayılmıştır. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

3. Anılan İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde de itiraz yoluna başvuran Mahkemenin gerekçeli kararında, Anayasa'ya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.

4. İçtüzük'ün 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde ise Anayasa Mahkemesince yapılan ilk incelemede, başvuruda eksikliklerin bulunduğu tespit edilirse itiraz yoluna ilişkin işlerde esas incelemeye geçilmeksizin başvurunun reddine karar verileceği düzenlenmiştir.

5. Yapılan incelemede itiraz yoluna başvuran Mahkeme tarafından 2004 sayılı Kanun'un 36. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan ve icra mahkemesince icranın geri bırakılması hakkındaki kararın hükmü veren mahkemeye ve icra dairesine en uygun vasıtalarla bildirileceğini düzenleyen itiraz konusu “...*icra mahkemesince...*” ibaresinin hangi nedenlerle Anayasa'ya aykırı olduğuna dair herhangi bir gerekçeye yer verilmediği anlaşılmıştır.

6. Bu itibarla itiraz konusu “...*icra mahkemesince...*” ibaresine yönelik başvurunun 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla söz konusu kurala yönelik başvurunun anılan Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından reddi gerekir.

7. Açıklanan nedenle 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 2/3/2005 tarihli ve 5311 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen 36. maddesinin;

**A.** Birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...*takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden...*” ibaresinin esasının incelenmesine,

**B.** 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen üçüncü fıkrasında yer alan "...icra mahkemesince..." ibaresinin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

### **III. ESASIN İNCELENMESİ**

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Muhammed Nuri ÖZGÜR tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

#### **A. Anlam ve Kapsam**

9. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 350. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile 367. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında istinaf ve temyiz yoluna başvurmanın kararın icrasını durdurmayacağı, 2004 sayılı Kanun'un icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36. maddesi hükmünün saklı olduğu, nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemeyeceği, kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin kararların kesinleşmedikçe yerine getirilemeyeceği düzenlenmiştir. Bu itibarla bazı istisnalar dışında hukuk mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulmasının söz konusu kararların icrasını durdurmayacağı anlaşılmaktadır.

10. 2004 sayılı Kanun'un 36. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde ilâma karşı istinaf veya temyiz yoluna başvuran borçlunun hükmolunan para veya eşyanın resmî bir merciye depo edildiğini ispat etmesi veya hükmolunan para veya eşya kıymetinde icra mahkemesi tarafından kabul edilecek taşınır rehini veya esham veya tahvilât veya taşınmaz rehini veya muteber banka kefaleti göstermesi hâlinde ya da borçlunun hükmolunan para ve eşyayı karşılayacak malı önceden hacedilmiş ise icranın geri bırakılması için takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden karar alınmak üzere icra müdürü tarafından kendisine uygun bir sürenin verileceği, ikinci cümlesinde de bu sürenin ancak zorunluluk hâlinde uzatılabileceği hükme bağlanmıştır. Anılan fıkranın birinci cümlesinde yer alan "...takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

11. Fıkranın önceki hâlinde icranın geri bırakılması kararının bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verileceği düzenlenmişken 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle fıkra da yapılan ibare değişikliğiyle söz konusu kararın takibin yapıldığı yer icra mahkemesince verileceği öngörülmüştür.

12. Söz konusu değişiklik gerekçesinde icranın geri bırakılması kararının alınma sürecinin bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay nezdinde ilave iş yükü oluşturduğu, zaman ve emek kaybı ile söz konusu işlemlerin süreye tabi olmasının aksamalara ve mağduriyetlere neden olduğu, bu sorunların giderilmesi ve hak kayıplarının önlenmesi amacıyla icranın geri bırakılması kararını verme yetkisinin takibin yapıldığı yer icra mahkemesine verildiği ifade edilmiştir.

#### **B. İtirazın Gerekçesi**

13. Başvuru kararında özetle; ilk derece mahkemesince verilen hükmün kanun yolu incelemesi sonucunda ortadan kaldırılması ihtimali bulunduğundan ilamın infazının geçici olarak durdurulması amacıyla icranın geri bırakılması kurumunun ihdas edildiği, icranın geri bırakılmasına ilişkin talebin hükmün kanun yolu incelemesini yapacak merci tarafından değerlendirilmesi gerektiği, ilk derece mahkemelerinin kendilerinin bu nitelikteki kararları denetlemelerinin mümkün

olmadığı, uygulamada icranın geri bırakılması taleplerinin icra mahkemelerince gerekli inceleme yapılmadan seri şekilde kabul edildiği, bu durumun kişilerin alacaklarına kavuşmalarında gecikmelere neden olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

### **C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

14. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2., 141. ve 142. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

15. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

16. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarılardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kanunun kamu yararı dışında bir amaçla yalnız özel çıkarlar için veya yalnızca belirli kişilerin yararına olarak çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

17. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" hükmüne yer verilmiştir. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

18. Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrasında "*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.*" denilmiş ve usul ekonomisi olarak da adlandırılan bu ilkeyle yargılama maliyetinin en düşük şekilde olmasının ve bu sürecin mümkün olan en hızlı yöntemlerle gerçekleştirilmesinin yargının görevlerinden olduğu belirtilmiştir.

19. Anayasa'nın 142. maddesinde ise "*Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.*" hükmüne yer verilmiştir. Hukuk devletinde kanun koyucu, Anayasa'nın temel ilkelerine ve Anayasa'da öngörülen kurallara bağlı kalmak koşuluyla yargılama usullerinin belirlenmesi konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bir konudaki uyuşmazlığın hangi yargı merci tarafından karara bağlanacağını belirlemenin de yargılama usulü kapsamındadır.

20. Anayasa'nın anılan maddesinde mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınırken mahkeme sözcüğü tüm yargı mercilerini kapsayan bir üst kavram olarak kullanılmıştır. Bu yönüyle hukuk devletinde kanun koyucunun hukuk yargılamasına ilişkin hükümler öngörme ve bu çerçevede mahkemelerin kuruluşu, yapısı, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri hakkında Anayasa kurallarına bağlı olmak koşuluyla ihtiyaç duyduğu düzenlemeyi yapma yetkisi bulunduğu gibi hangi dava ve işlere hangi yargı mercilerinin bakacağını belirleme konusunda da takdir yetkisinin bulunduğu açıktır (bazı farklılıklarla birlikte AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 97).

21. Davaların mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını öngören Anayasa'nın 141. maddesi ile mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğini öngören Anayasa'nın 142. maddesinin Anayasa'nın 36. maddesiyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır. Anayasa'nın tüm maddeleri aynı etki ve değerde olup aralarında bir üstünlük sıralaması bulunmadığından uygulamada bunlardan birine öncelik tanımak mümkün değildir. Bu nedenle Anayasa'da aynı konuya ilişkin bulunan farklı düzenlemelerin birlikte uygulanmasını

sağlayacak şekilde yorum yapılması gerekir. Bu bağlamda hukuk sisteminin ve özellikle yargılama usulünün yargılamaların makul süre içinde bitirilmesini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesi ve bu düzenlemelerde davaların nedensiz olarak uzamasına yol açacak usul kurallarına yer verilmemesi makul sürede yargılanma ilkesinin bir gereğidir (AYM, E.2017/120, K.2018/33, 28/3/2018, § 20; E.2020/101, K.2021/95, 16/12/2021, § 23).

22. Bu itibarla kanun koyucu, uyuşmazlıkların niteliklerini gözeterek Anayasa'nın temel ilkelerine ve Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı bulunmamak şartı ile mahkemelerin görevini ve yetkisini belirleyebilecektir. Bu bağlamda getirilen usul kurallarının Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının öngördüğü güvencelere aykırılık taşıması gerekmektedir (AYM, E.2024/130, K.2024/235, 25/12/2024, § 18; E.2015/37, K.2015/119, 23/12/2015, § 13).

23. 2004 sayılı Kanun ve diğer kanunlarda öngörülen istisnalar dışında hukuk mahkemeleri tarafından verilen kararların kesinleşmesi beklenmeden icra takibine konu edilmelerinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte anılan Kanun'un 36. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı birinci fıkrasında kesinleşmeden yerine getirilebilecek mahkeme kararlarına ilişkin olarak başlatılan icra takiplerinin belli şartlar altında geri bırakılmasına imkân tanınmıştır. İtiraz konusu kuralda ise icranın geri bırakılmasına ilişkin kararın takibin yapıldığı yer icra mahkemesi tarafından verileceği hükme bağlanmak suretiyle söz konusu davada görevli ve yetkili olan mahkeme belirlenmiştir.

24. Kuralın gerekçesinde ifade edildiği üzere kesinleşmemiş mahkeme kararlarının icra edilmesiyle meydana gelebilecek telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasının hızlı ve etkin biçimde önlenmesi, bu sürece ilişkin işlemlerin hızlı bir şekilde tamamlanması, kanun yolu incelemesini yapacak mercilerin iş yükünün azaltılarak söz konusu incelemede bulunan diğer dosyalarda adil bir sonuca ulaşılması amacıyla icranın geri bırakılması kararıyla ilgili olarak takibin yapıldığı yer icra mahkemesinin görevli ve yetkili kılındığı anlaşılmaktadır.

25. İcranın geri bırakılması davasına bakmakla görevli ve yetkili mahkemeyi belirleyen kuralın yargılama usulüne ilişkin olduğu açıktır. Yargılama usulünün belirlenmesi ise kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Bu bağlamda yargılama faaliyetlerinin etkin ve süratli bir şekilde yerine getirilmesi için alınacak tedbirlerin kapsamı belirlenirken devletin bu alanda ortaya çıkabilecek sorunlar ve ihtiyaçlarla doğrudan ilgili olması nedeniyle yargılama usulüyle ilgili düzenlemelerde geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla kanun koyucunun anılan takdir yetkisi kapsamında icranın geri bırakılması davasında takibin yapıldığı yer icra mahkemesinin görevli ve yetkili olduğunu öngören kuralın kamu yararı amacı taşımadığı söylenemez.

26. Öte yandan kesinleşmemiş mahkeme kararlarının geçici olarak uygulanmaması sonucunu doğuran ve bu yönüyle tedbir niteliğinde olan icranın geri bırakılması kararının verilmesini gerektiren şartların Kanun'da açıkça düzenlendiği gözetildiğinde icra mahkemesinin bu konuda yapacağı incelemenin kapsamına yönelik bir belirsizlik bulunmamaktadır.

27. Her kuralda olduğu gibi itiraz konusu kuralın da uygulanmasıyla ilgili olarak bazı sorunlar ortaya çıkabilir. Bu bağlamda mevcut uyuşmazlıklara ilişkin sorunların her somut olayın özelliği dikkate alınarak kuralın amacına uygun şekilde yorumlanması suretiyle yargı içtihatlarıyla çözülmesi de mümkündür. Dolayısıyla kuralda icranın geri bırakılması talebiyle ilgili olarak adil yargılanma hakkının güvencelerini sağlayan bir yargılamada işin esasına yönelik adil ve hakkaniyete uygun bir karar verilmesini engelleyen durum bulunmamaktadır.

28. Kaldı ki söz konusu talebin kanun yolu incelemesini yapan merci tarafından incelenmesini gerektiren anayasal bir zorunluluğun bulunduğu da söylenemez. Dolayısıyla icranın geri bırakılması davalarına bakmakla yetkili ve görevli mahkemenin ne suretle karar vereceğine dair, kuraldan ziyade kuralın yorumlanması ve uygulanması ile ilgili olarak çıkabilecek sorunlar anayasallık denetiminin konusu dışında kalmaktadır.

29. Bu itibarla kural kapsamında hukuk mahkemeleri tarafından verilen ilamlara ilişkin olarak icrasının geri bırakılması kararını vermekle görevli ve yetkili mahkemenin takibin yapıldığı

yer icra mahkemesi olarak öngörülmesinin yargılama usulüne ilişkin kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında davaların hızlı ve adil bir şekilde görülmesi ve sonuçlandırılması amacına yönelik olduğu, dolayısıyla kuralın hukuk devleti ilkesi ile adil yargılanma hakkına aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 36., 141. ve 142. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 35. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

#### **IV. HÜKÜM**

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 2/3/2005 tarihli ve 5311 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen 36. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...*takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden...*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA 3/6/2025 tarihinde karar verildi.

Başkan  
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili  
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili  
Basri BAĞCI

Üye  
Engin YILDIRIM

Üye  
Rıdvan GÜLEÇ

Üye  
Recai AKYEL

Üye  
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye  
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye  
Selahaddin MENTEŞ

Üye  
İrfan FİDAN

Üye  
Kenan YAŞAR

Üye  
Yılmaz AKÇİL

Üye  
Ömer ÇINAR

Üye  
Metin KIRATLI

### KARŞI OY

1. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 2/3/2005 tarihli ve 5311 sayılı Kanun'un 5. Maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen 36. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, karar verilmiştir.

2. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. Bursa 4. İcra Hukuk Mahkemesince icranın geri bırakılması talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatine ulaştığından kuralın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne müracaat etmiştir.

4. Mahkeme itiraz gerekçesinde özetle; icranın geri bırakılması müessesinin ilk derece mahkemesi kararlarının kanun yolu incelemesi sonucunda ortadan kaldırılması ihtimali bulunduğundan ilamın infazının geçici olarak durdurulması amacıyla ihdas edildiği icranın geri bırakılması kararının kanun yolu incelemesini yapacak merciiler tarafından verilmesi gerektiği, ilk derece mahkemelerinin birbirlerinin kararlarının denetlemelerinin mümkün olmadığı bu nedenle uygulamada icra mahkemelerinin gerekli incelemeyi yapmadan seri şekilde icranın geri bırakılması kararlarını verdiği, bu durumun kişilerin hakları ve alacaklarına kavuşmalarının gecikmesine neden olduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürerek iptalini talep etmiştir.

5. Mahkemenin sayın çoğunluğu icranın geri bırakılması kararının icra mahkemesi tarafından verilmesini öngören kuralın, yargılama faaliyetlerinin etkin ve süratli bir şekilde yerine getirilmesi için alınacak tedbirlerin kapsamı belirlenirken devletin geniş takdir yetkisine sahip olduğu gerekçesiyle Anayasa'nın 2., 36., 141., ve 142. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Mahkemenin bu görüşüne aşağıda belirteceğim gerekçelerle katılmadım. İtiraz konusu hükümler Anayasa'nın 35., ve 36. maddesi kapsamında incelenmelidir. Anayasada korunan mülkiyet hakkı ve adil yargılanma ilkeleri kapsamında mahkemeye erişim yönüyle incelenmelidir.

6. Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır.

7. Anayasal anlamda mülkiyet hakkı ekonomik değer ifade eden ve değeri parayla ölçülebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2018/106, K.2019/80, 16/10/2019, § 14). Bu bağlamda mülkiyet hakkı, maddi varlığı bulunan taşınır ve taşınmaz mal varlığını kapsadığı gibi maddi bir varlığı bulunmayan hak ve alacakları da içermektedir.

8. Anayasa'nın anılan maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı; kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve tasarruf etme, onun semerelerinden yararlanma imkânı veren bir haktır (AYM, E.2022/128, K.2023/136, 26/7/2023, § 18; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32).

9. İtiraz konusu kural ile kesinleşmesine gerek olmaksızın verilen kararın icraya verilip infaz edilmesine engelleyecek sınırlama yapıldığı açıktır. Bu haliyle müdahalenin kişilerin Anayasadaki korunan mülkiyet hakkına müdahale niteliğinde olduğu kabul edilmelidir.

10. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilmektedir. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 28).

11. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyuşmazlığın bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2021/20, K.2022/84, 30/6/2022, § 10).

12. İtiraz konusu kurallar ile adli yargı sistemimizdeki kanun yolu incelemesi sisteminin genel uygulamasından farklı bir yöntem benimsenerek incelenmesi usulü getirdiği açıktır. Anayasa Mahkemesi'nin getirilen bu yeni sistemi adil yargılanma ilkesi bağlamında gerekli güvenceleri sağlayıp sağlamadığı konusunda değerlendirmesi gerekmektedir.

13. İcranın geri bırakılması hakkındaki 7343 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler ortaya çıkardığı sorunlar düzenlemenin hukuk sistemi içerisindeki yeri hükmün kesinleşmesi ve icra ilişkisi yapılan düzenlemenin çerçevesi tarihi gelişimi uygulamadaki etkileri hukuk sistemi adına ortaya çıkardığı sorunlar ve yanlış uygulamalar Prof. Dr. Muhammed ÖZEKES tarafından ( Yıl 2022, Cilt: Prof. Dr. M. Fatih UŞAN'a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı Sayı: 2022-2, 57 - 78, 12.09.2022 ) yayınlanan makalede ayrıntılı olarak incelenmiştir.

14. Hukuk sistemimiz kanun yolu incelemesinde dikey inceleme yöntemini benimsemiştir. Kural ile dikey inceleme yöntemi dışına çıkılarak yatay bir inceleme yöntemi benimsemiştir. Kural yargı kararına bağlanmış bir alacağın ödenmesini geciktirmektedir. Enflasyonist ortam icranın gecikmesi halinde alacak konusunda uyuşmazlığı çözen mahkeme kararına rağmen başka davalar türemesine neden olabilecektir. Başka mahkemenin kararının yerinde olup olmadığının; bozulma/ortadan kaldırma ihtimali olup olmadığını belirleme ve kararı denetleme görevi icra mahkemelerine ait değildir. Buna rağmen bu kararların yazılı teminatların sunulması halinde icra mahkemelerince seri halde icranın geri bırakılması kararları verilmesini sonucunu doğurmaktadır. Bu durum kanunen icrası için kesinleşmesine gerek bulunmayan ilamlardan kaynaklı alacakların yeterince inceleme yapılmadan icranın geri bırakılmasına karar verilmesi sebebiyle, alacaklıya ödenmemesi veya geç ödenmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Alacaklının alacağına geç ulaşmasının yeterli inceleme yapılmadan ve bu bağlamda hükmü denetleme yetkisi olmayan mahkemece verilmesi nedeniyle iptale konu kuralların Anayasa'nın 35., ve 36. maddelerine aykırı olmaları nedeniyle iptal edilmesi gerekmektedir.

Üye

Selahaddin MENTEŞ